

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozlowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 77: Chudobín. Zámek. Místo záchranného zkoumaného výzkumu. (Sonda 2008) *Abb. 77: Chudobín. Schloss. Die Stellung der Suchgrabung (Sondage 2008)*

a ze střední doby hradištní. Lokalita leží na jižním svahu mírného návrší východně od Hulína, ohraničeného na severu říčkou Rusavou a na jihu potokem Žabínek. Lokalitu s nadmořskou výškou 193–198 m lze identifikovat v mapě MZ 1:10 000, list 25–31–08, v souřadnicích Z s.č.: J s.č.: 105 mm : 245 mm, 203 mm : 172 mm, 196 mm : 220 mm.

V listopadu 2008 bylo v trase bývalého trvalého ochranného pásma plynovodu zkoumáno 10 kostrových hrobů patřících k pohřebišti ze střední doby hradištní (celkem 44 hrobů). Z hrobů, orientovaných Z–V, byly získány 3 nádoby, železná žebra dřevěného vědra, 22 skleněných korálků, zlomek laténského skleněného náramku, pár bronzových hrozníčkových náušnic, bronzový gombík, bronzové nákončí řemene, nůž, ocílka a sekera. Skelety byly díky nepříznivým půdním podmínkám špatně dochovány.

Marek Kalábek, Pavlína Kalábková, Jaroslav Peška

Resumé

Hulín (Bez. Kroměříž), „Višňovce“. Mittlere Burgwaldzeit. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

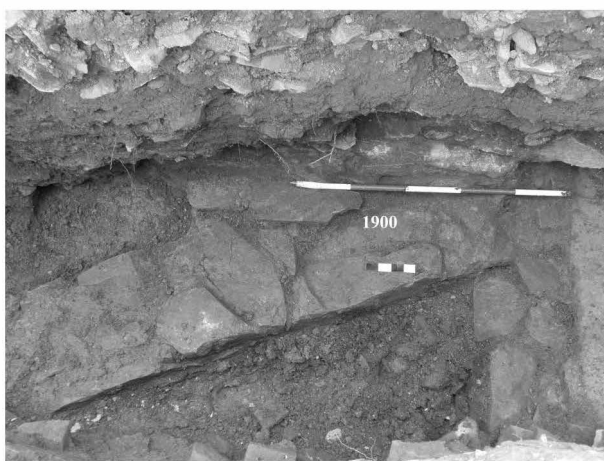
CHUDOBÍN (OKR. LITOVEL)

Zámek. Raný novověk, 20. století. Zámek. Záchranný výzkum.

V souvislosti s plánovanou investiční akcí v zámeckém areálu v obci Chudobín u Litovle byl v měsíci říjnu 2008 proveden zjišťovací archeologický výzkum, který uskutečnila společnost Archaia Olomouc, o. p. s.

Vlastní předmětná plocha výzkumu byla situována při západním okraji obce, přímo v zámeckém areálu. Zjišťovací sonda byla položena v prostoru dvorního traktu, ve vzdálenosti 6 m od SZ nároží zalomené dvoukřídlé budovy tzv. tvrze (obr. 77) a měla délku 12,6 m a šířku 0,9 m. Dno výkopové rýhy se nacházelo v hloubce 1,6–1,9 m od současného povrchu. Byla orientována ve směru JV–SZ podélně se stávající budovou.

Nejzávažnějším zjištěním bylo odkrytí základových partií stavby s. j. 1900 (obr. 78). Ta zanikla nejspíše v důsledku válečných událostí před pol. 17. století, aniž by byla kdy znovu obnovena. Zdivo stavby bylo posléze pouze využito jako dostupný zdroj stavebního materiálu. Datace zánikového horizontu se opírá o soubor keramiky z druhé pol. 17. století, nalezené ve vrstvě terénní vyrovnávky s. j. 1105, která překrývala substrukce stavby

Obr. 78: Chudobín. Detail zdiva 1900. *Abb. 78: Chudobín. Detail des Mauerwerks 1900.*

s. j. 1900. Do této vyrovnávky byl v období pozdního baroka (18. století) zapuštěn kanalizační systém, jehož jednotlivé větve probíhají pod současným dvorním traktem ve směru S–J a V–Z byly výzkumem rovněž zachyceny.

K atraktivním nálezům spíše kulturně-historické hodnoty dále patří soubor zlomků porcelánových nádob, které byly součástí luxusního kuchyňského servisu rodiny Terschů, která zámek vlastnila v letech 1802–1945. Na vyřbíbený vkus poukazují dílenské značky předních evropských porcelánek své doby, jakými byla Míšeň, Vídeň, Bauer Weiden či Union Klášterec. Zajímavým je pak zlomek talíře ze speciální série značené 1941 SS-Reich Bauscher Weiden, určená pro jednotky SS. Celý soubor byl nalezen v zásypu dlážděného mělkého koryta vedeného od domu správce k SZ křídlu zámečku. Jeho výplň dále obsahovala drobné dekorativní kovové a kostěné předměty, vojenské knoflíky z doby Rakousko-Uherska a dále pozlacené knoflíky s rodinným erbem Terschů (obr. 79) z dílen ve Vídni. Dobu zásypu koryta pak nejlépe datuje nález říšskoněmeckého feniku z roku 1944 a knoflíku z uniformy příslušníka Rudé armády, který zcela výmluvně hovoří o posledních pohnutých dnech konce II. světové války. Vzpomínky místních pamětníků potvrzují rabování zámku krátce po osvobození v prvních dnech května 1945.

Z pohledu stavebně historického vývoje nepanuje mezi zainteresovanými badateli v případě zámeckého areálu Chudobín úplná shoda. Týká se to zejména názorů vztahujících se k umístění původní tvrze zmiňované v historických pramenech k roku 1447, kdy byla v rukou Víška ze Svrteže. Tradičně převládá názor o existenci dvou aristokratických obydlí v zámeckém areálu. Za starší objekt byla považována dnešní zalomená dvoukřídlá budova (předpokládána tvrz nebo starý zámek). Z. Otruba (1973) ve své práci upozorňuje, že ve hmotě této stavby nebyl zjištěn žádný architektonický prvek, který by svědčil o tom, že by budova starého zámku byla starší než ze 16. století. Přitom pustá tvrz je připomínána již roku 1448. Proto se někteří badatelé přiklánějí k názoru, že původní tvrz je třeba hledat na místě nového zámku (Plaček 2007, 266).

V případě základů stavebních konstrukcí odkrytých výzkumem v roce 2008 není jednoznačné, zda se jedná sku-

Obr. 79: Chudobín. Detail knoflíku s erbovním znamením rodiny Terschů. *Abb. 79:* Chudobín. Detail des Knopfsens mit dem Wappen der Familie Tersch.

tečně o základy stavby původní tvrze či pouze hospodářských budov přiléhajícího dvora. Na to, jaký byl skutečný rozsah zachycených stavebních konstrukcí a upřesnění jejich datace v rámci stavebněhistorického vývoje, by odpověděl případný odkryv většího rozsahu.

Jan Mikulík, Zdeněk Schenk

Literatura

- **Truba, Z. 1973:** Zámek Chudobín: stavebněhistorický průzkum. Rkp. ÚOP NPÚ Olomouc.
- **Plaček, M. 2007:** *Ilustrovaná encyklopedie hradů, hrádků a tvrzí*. Praha.

Resumé

Chudobín (Bez. Litovel), Schloss. Neuzeit, 20. Jh. Siedlung. Suchgrabung.

JAVORNÍK (OKR. JESENÍK)

Zámek Jánký Vrch. Vrcholný středověk, novověk. Hrad, zámek. Záchraný výzkum.

K nálezu kamenného zdiva došlo při rekonstrukci a zabezpečení terasy pod mohutnou dělostřeleckou baštou (později kaplí) na severu, kontrolující opyš a městečko pod hradem. Pod klasicistním zábradlím terasy byla v hloubce 1 m objevena koruna kamenného zdiva o šířce cca 1 m, které bylo pojené vápennou maltou. Zdivo založené na skále, dochované do výšky 0,3–0,6 m, s orientací severozápad–jihovýchod, pokračovalo vně terasy a bylo rekonstrukčními úpravami odkryto v délce 3 m. Podle doprovodné pozdněstředověké keramiky a statigrafie, kdy jej překrývala vrstva novověkých navážek a vyrovnávka terasy, je zdivo datovatelné do pozdního středověku a bylo součástí severního opevnění hradu.

Pavel Šlězár

Resumé

Javorník. Schloss Jánký Vrch (Bez. Jeseník). Hochmittelalter, Neuzeit. Burg, Schloss. Rettungsgrabung.

JEMNICE (OKR. ZNOJMO)

Kostel sv. Víta. Středověk, novověk. Záchraný výzkum.

V souvislosti s pracemi doprovázejícími rekonstrukci a vyklízení podzemních prostor situovaných severně presbytáře kostela sv. Víta v Jemnici uskutečnila na sklonku roku 2008 společnost Archaia Brno, o. p. s., záchraný archeologický výzkum a dílčí dokumentaci (Merta 2008).

Kostel sv. Víta v Jemnici byl doposud předmětem dvou stavebněhistorických průzkumů. V jeho interiéru a nejbližším okolí se uskutečnily tři archeologické výzkumy (Holub, Merta 2007). Na žádost bratří Albrechta, Hynka a Štěpána z Lichtenburka souhlasil olomoucký biskup Bohuš ze Zvole 24. září 1455 s předáním kaple sv. Víta na pahorku poblíž Jemnice budoucímu františkánskému klášteru. V říjnu roku 1455 převzal kapli oficiálně provinční vikář spolu s pozemky, které klášteru věnovali páni z Lichtenburka a znojemský měšťan Petr z Jemnice, jakožto fundátoři kláštera. Přiléhající budovy konventu byly po roce 1676 zbořeny. V kostele sv. Víta se konaly bohoslužby až do jeho zrušení roku 1785 (Foltýn a kol., 329 n.; Holub, Merta 2007, 217).

Vyklízená chodba (10), vybíhající z kavermy 07 a směřující k západu, byla v poměrně nedávné minulosti částečně zasypána. Dle artefaktů vyzvednutých ze zásypu lze uvažovat, obdobně jako v případě již sanovaného sklepa a chodeb, o 19., případně počátku 20. století. Vlastní ražená chodba připomíná důlní dílo. Zda se však jedná o štolu raženou z důvodu prospekce či těžby nějaké nerostné suroviny, nedokáže archeologie v současnosti rozhodnout. Podle řešení této chodby/štol a chodby vedlejší, stejně jako předpokládaných chodeb/štol vedených i z obou dvou zbývajících kaveren (08 a 09) asi nelze předpokládat, že se jedná o klasické chodby, případně zamýšlený nedokončený systém sklepů. Stáří chodeb nelze určit. Zřejmě byly budovány v nedlouhé časové návaznosti na velký sklep (místnost 02), tedy na sklonku 15. století.

Kámen vytěžený při budování všech podzemních prostor měl pravděpodobně primárně použít ke stavbě klášterních budov.

David Merta

Literatura

- **Holub, P., Merta D. 2007:** Bývalý františkánský klášter u kostela sv. Víta v Jemnici. *Archeologické výzkumy na Vysočině* 1/2007, 216–228.
- **Foltýn, D. a kol. 2005:** *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*. Praha.
- **Merta, D. 2008:** Jemnice, kostel sv. Víta – sanace podzemních prostor. Rkp. nálezové zprávy č. j. 41/08.